

Globalization reveals itself by involving many different factors and giving a rise to global transformation which affects all the human fields of life activities – economy, politics and culture.

Cultural globalization – is a process in which all the countries and nations are taking part. Some of anthropologists believe in possibility to talk about the shaping of new global culture, or even global consciousness, which testifies the transition to wider cultural areas.

Globalization allows nations to communicate more with and learn more about each other, determine differences and reveal similarities which promotes their closing and confirmation in general civilized scope of a single global culture.

In today's world the priority is given to the market model of globalization. This means that realization of global processes is considered in a tight correlation of cultural and pecuniary well-being, which incorporates by widening of economical bindings, technical and technological processes and formation of global informative space.

This generates the desire of some countries for cultural self-affirmation and an aspire to save their own cultural achievements and values.

Integration processes open boundaries, extend culture development prospects, accumulate the most valuable acquirments, up-date and create new channels of communicative cooperation.

The content character of intercultural cooperation is determined by the subject of their communication, accordingly the ways of cooperation depend on the goals of communication, peculiarities of its organization, level of preparation, emotional state of mind and possibilities for perception. That is why the process of intercultural cooperation should be implemented through the dialogue. In such a dialogue none of the cultures are able to put in a claim on the right of exceptional voice or to manipulate others thoughts. The relationships have to be built on the ground of mutual understanding, acceptance and pluralism.

The development of intercultural communication, its content and results depend on the values which dominate in a culture, standards of behavior and sets. Exactly globalization is able to increase the matter of ethnic culture selfhood, strength the desire to show cultural individuality.

Intercultural communicative processes allow to comprehend culture of other nations, understand the mentality of those people who cross freely the boundaries of different countries.

The intercultural cooperation, which is becoming an inalienable attribute of human activity, and a process of searching for understanding and concord in modern world may lead the process of cultural globalization to the high-quality level. The diversity of the world is being realized and thus it becomes extremely important to be able to identify the cultural peculiarities of global culture constituent elements to understand each other and obtain mutual recognition.

So, the communication which is an inalienable attribute of any human activity and a prolonged process of searching for understanding and concord may lead the process of communication and exchange of cultural achievements to the high-quality level.

The way globalization manifestes itself is that in our time different local communities are becoming increasingly interdependant. To an increasing degree it is becoming realized the need for ensuring of a stable development for the total mankind as a single fully-variable unit. In such a whole any of local socio-cultural creation is reproduced directly in the context of global processes and structures. This is precisely why the dialogue of cultures is an important feature of modern societies, a necessary social mechanism of their existence in general, the way to provide with an equal right for knowledge and culture which will favour cultural growth and development of each person and countries in the whole.

Ukraine is on the primary stage of formation of favorable conditions for intercultural dialogue: our country has a significant amount of legislative acts, which should have provided its success, but their content not always fulfill modern standards. The prospects of further investigations lay in the area of studying general European strategy of intercultural cooperation, which is an extremely important component of foreign and internal policy of countries so long as it defines general goals, directions and priorities of activity in this sphere for regional and national cooperation.

Key words: culture, cultural globalization, intercultural relationships.

УДК 008:304

Власова Альона Юрївна
аспірантка

МАСОВА КУЛЬТУРА: СУЧАСНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

У статті висвітлено сучасні аспекти дослідження масової культури як українськими, так і російськими культурологами. Проаналізовано різні напрямки дослідження масової культури, ключові питання проблемного поля феномена масової культури у новій культурній площині, зокрема у співвідношенні з фольклором та ідентичністю, урбанізацією та масовими видовищами, мовою, глобалізацією та соціокультурними процесами. Розглянуто масову культуру як суперечливий прошарок сучасної культури та означено деякі перспективи розвитку даного культурного явища.

Ключові слова: масова культура, напрями дослідження масової культури, фольклор, ідентичність, урбанізація, глобалізація, соціокультурний процес.

Нова соціально-економічна ситуація, що склалася у нашому суспільстві, характеризується активним впровадженням у суспільну свідомість масової культури.

Сьогодні в західній та вітчизняній культурологічній та філософській літературі помітною є відсутність єдиної думки щодо сутності масової культури, що й досі зумовлює неузгодженість позицій сучасних вчених з приводу її понятійного апарату. Масова культура – поняття, що має багато науково-

теоретичних підходів до свого вивчення та визначення його особливостей розвитку на сучасному етапі. Згідно з науковими дослідженнями еволюція даного терміна розпочинається від загального поняття категорії "маси" та теорії "масового суспільства", а об'єктом теоретичного дослідження масова культура стає в 30-40-х роках ХХ століття. Перехід до індустріального суспільства – найактивніший етап дослідження масової культури.

Поштовхом до вивчення масової культури послугували ті зміни в технології, які драматично впливали на долі культур – винайдення фотографії, вихід кінематографа на культурну арену, розвиток радіо та телебачення.

Протягом своєї еволюції термін зазнавав критики. Якого лише визначення не надавали цьому поняттю: масова культура – як ідеологія щастя (Моран), як домінанта "одновимірної людини" (Маркузе), як зачарований світ ерзац-емоцій або примітивної компенсації відчуження (Фромм). Такі характеристики масової культури майже цілком склалися із спостережень, роздумів і висновків, які в кінцевому результаті сходилися лише до єдиного – засудження "культури масової людини".

Серед найбільш репрезентативних напрямків дослідження масової культури можна виділити: теорію масової культури як культури "масового суспільства", що замінила традиційні форми народної або "популярної" культури; дослідження Франкфуртської школи, що концентруються на понятті культурної індустрії, що гарантує стійкість капіталізму; структуралізм, в рамках якого масова культура розглядається як вираження універсальних і незмінних соціальних і ментальних структур; марксистські та немарксистські теорії, згідно з якими масова культура репрезентує себе як форму домінантної ідеології; теорія фемінізму, що зосереджується на патріархальній ідеології як основі масової культури; постмодернізм, що вбачає у формах масової культури втілення радикальних змін в ролі мас-медіа, що стирають межу між іміджем та реальністю.

Ставлення до феномена масової культури в рамках спеціалізованих гуманітарних дисциплін та в сучасному суспільстві амбівалентне. Світоглядні позиції, що розглядають поняття масова культура, дуже суб'єктивні і залежать від умовних вихідних точок або тем, що обираються тим чи іншим дослідником чи публічним персонажем для обґрунтування свого ставлення до масової культури.

Специфічною рисою еволюції масової культури на сучасному етапі можна вважати асиміляцію нею форм традиційної культури не лише на предметному рівні (матеріальні об'єкти, атрибути або символічні заміники), але і найбільш глибокому рівні – механізмів взаємодії індивідів і культурних суспільств один з одним, одним з яких є символічний обмін (термін Ж. Бодрійяра) [6, 119–126].

На думку А. Стародумова, існує три форми символічного обміну, характерні для сучасної масової культури: примусове обдаровування – нав'язування індивідові зайвих об'єктів споживання, як правило, символічних; віктимізована покупка; інтерактивне задоволення потреб як інверсія відносин "виробництво-споживання".

Більшість російських культурологів вважають, що культура, яка створюється масами, служить ґрунтом, на якому в подальшому виникає та розцвітає високе мистецтво, оскільки воно відображає духовні, емоційно пережиті і закріплені в смаках та почуттях стани індивіда та його задоволення чи незадоволення світом, цілеспрямованість на досягнення гармонійної взаємодії з ним, що втілює надії, бажання та ідеальні уявлення цих мас. Вони виділяють такі характерні риси масової культури: близькість до елементарних потреб людини, постійно зростаючий попит на її продукти, орієнтація на природну, ближче до інстинктивної, чуттєвість і примітивну емоційність, завжди сувора підпорядкованість владі в суспільстві, спрощеність у виробництві якісного продукту споживання.

Українські та російські дослідники однаково трактують те, що масова культура та народне мистецтво перебувають у певному зв'язку.

Масова культура та масове мистецтво в процесі свого розвитку постійно позичають у народного та високого мистецтва сюжетику, проблематику, символіку, метафорику та формальні прийоми.

Український науковець Данилюк А. І. досліджує поняття масова культура у співвідношенні з фольклором та доводить, що вона має ряд особливостей. Перш за все вона вказує на її зв'язок з класичною культурою, що зумовлює її відмінність від народної; стверджує, що однією з причин поширення масової культури в суспільстві є відмирання фольклору. Масова культура відрізняється від фольклору своєю нетрадиційністю, космополітичністю, тому стала більш прийнятливою для промислово розвинених країн, а науково-технічні досягнення ХХ століття зумовили її домінування в сучасному суспільстві [2, 25].

Російський науковець Іванов Р. М. розглядає питання ідентичності та масової культури, а саме вплив останньої на формування ідентичності. Він наголошує на тому, що масова культура має як позитивний, так і негативний вплив на ідентичність людини. Отже, на його думку, позитивний вплив мають такі функції маскульту: комунікативна, адаптивна, культуротворча, що сприяють встановленню соціально-особистісного балансу в суспільстві, а проблемний вплив має ціннісно-орієнтаційна, компенсаторно-розважальна, інтегруюча функції тому, що вони мають протилежно направлені вектори, які потребують врегулювання і управління з метою надання їм конструктивності ідентифікаційного впливу.

Польський вчений та фантаст С. Лем стверджує, що масова культура – це "сума соціальних технологій". Отже, можна зробити висновок, що масова культура – це власне не культура в цілому, а

та форма, якої набуває культурний розвиток в умовах індустріальної цивілізації, в умовах масового індустріального суспільства.

Масова культура – це один із варіантів культури, що можливий в сучасних умовах, пов'язаний з духовним станом сучасної людини. Людина маси отримала для себе цю культуру, яка, з одного боку, була природним породженням духу часу та станом суспільства, а з іншого – стала спеціальним засобом для організації цієї людини, щоб нею можна було керувати.

Масовий характер культурних явищ зумовив можливість відродження механізмів міфологізації. В омасовленні пізнання сучасної людини "винні" деякі сторони та якості людської природи, що надають перевагу замість зручностей – істині, комфорту – дисципліні і самоорганізації, благополуччя – пізнанню.

Серед міфів маскульту виділяють міф успіху. Соціальні міфи так сильно впливають на людину, тому що вони втілюють її мрії, таємні надії, які здаються такими досяжними.

Для маскульту характерна система легал, що діє за наступним принципом: художня типізація – стандартизація, ідеал – стандарт, естетика – біхевіористична практика, образ – імідж, ставлення – маніпуляція, сприйняття – споживання.

Сьогодні масова культура представляє більш високу соціокультурну категорію, нову форму соціалізації та інкультурації індивіда, орієнтації його в умовах побуту і праці, що постійно змінюються, нову систему маніпуляції його свідомістю, потребами, інтересами, попитом, а також ціннісними орієнтирами і стереотипами поведінки. Масова культура породжується об'єктивними процесами соціальної модернізації суспільств, коли соціалізуюча та інкультуруюча функції традиційної побутової культури, що акумулює соціальний досвід міського життя в доіндустріальну епоху, втрачають свою ефективність та практичну актуальність.

В той же час на сучасному етапі всередині масової культури виникають також процеси демасифікації, враховуючи індивідуальний запит споживачів, в тому числі творчо активних та інтелектуально розвинених, що в значній мірі ускладнює процес її функціонування.

На початку XXI ст. масова культура – специфічний спосіб освоєння дійсності та адаптації до неї, що характеризує специфіку виробництва і поширення культурних цінностей. Останнім часом масова культура міцно закріпилася в нашому суспільстві, тому і стала об'єктом вивчення сучасних українських вчених-культурологів.

У вітчизняній науковій думці низка авторів досліджують ключові аспекти проблемного поля феномена масової культури у новій площині.

Серед них особливо слід виділити таких українських вчених, як: Т. Гундорова, О. Забужко, А. Свідзинський, В. Вовкун, Л. Масенко, М. Поплавський, О. Б. Сінькевич та праці молодих науковців Застольської В.В., Данилюк А.І., Логвинової В.С., Погрібної В.Я. та ін..

Застольська В. В. у науковій праці "Масова культура як чинник формування ціннісно-нормативних уявлень в українському суспільстві" проводить репрезентативне дослідження розуміння сутності масової культури у трьох аспектах. Вона розглядає сутність даного поняття через порівняльний аналіз масового та елітарного варіантів культури, також акцентує увагу на тому, що масовою культурою в загальному вигляді називають культурні зразки, що здатні миттєво охопити велику кількість людей. Отже, аналізуючи сучасну соціокультурну реальність, Застольська В.В. пропонує визначення масової культури як такої, що базується не на розробці та модифікації тих чи інших положень, пов'язаних з аналізом стану культури і суспільства в процесі соціокультурного розвитку, а на її теоретичній рефлексії як повноправної культурної системи сучасності з відповідними характерними особливостями [3, 18].

А. Свідзинський дає таке визначення поняття масова культура: "...частка духовної культури, яку, як вважається, потребує і здатний засвоїти пересічний індивід...". Культуролог стверджує, що в сучасній формі масова культура пов'язана з урбанізацією. Професор на тлі відсутності дискурсу розглядає масову культуру, виходячи з вкрай неоднозначного характеру взаємодії культури зі свідомістю окремого індивіда. Він стверджує, що проблема створення масової культури – одна з найважливіших. Провалля і непорозуміння між елітою і рештою народу, інтелектуальний, моральний розкол у суспільстві, застерігає мисленник, – явище вкрай небезпечне, воно ховає в собі загрозу великих соціальних потрясінь [4, 269].

В. В. Вовкун у монографії "Масова культура та режисура масових видовищ" у розділі "Теорія культури та масової культури" показує зв'язок між теорією культури і масовою культурою, репрезентує огляд різних світових підходів і практик історії досліджень маскультури, розглядає поступ української масової культури від маскультурного концепту народництва, соцреалізму як принципу радянської маскультури до усвідомлення національної культури як цілісності: маскультурного вибуху кінця 80-х – початку 90-х років XX ст. та культурної конфігурації незалежної України. На думку В. Вовкуна: "Культура, яка поглинута масовою культурою, до того ж, не свого покрою, не здатна ні рекомендувати, ні розбудовувати міцну централізовану державу".

Т. Гундорова у праці "Слідами Адорно: масова культура і кіч" зазначає: "Мистецький акт і художня форма стають у модерну добу товаром споживання. Саме це дає підстави говорити про виникнення особливого культурного феномену – масової, або популярної, культури. Обидва поняття, зрозуміло, ідентичні, хоча назва "масова культура" все-таки має певний відтінок неґативности"[1, 2].

Масова культура як явище має право на існування, але проблема в тому, що, наприклад, в Україні вона переважно не є українською. Так як і в XIX ст. та в XX ст. масова культура на даному етапі в Україні розвивається в рамках імперського контексту, майже не творячи власного. Якщо елітарна культура більше тяжіє до західних зразків, на їх ґрунті пропонуючи власні нові жанри й методи, масова культура лише переймає те, що пропонує наш сусід, в тому числі й мову, якою її створюють. Масова українська культура має шанс на свій розвиток – разом із розвитком та становленням питомо українського середнього класу, який і буде споживачем культурного продукту такого роду.

Український науковець Л. Масенко аналізує маскульт у співвідношенні понять мова та масова культура. На її думку, мовний бар'єр між елітарною і масовою культурою гальмує і ускладнює процес становлення нового суспільства з кількох причин. Наприклад, саме мовний бар'єр позбавляє українську мову перспективи розширення сфери впливу оскільки за посередництвом масової культури здійснюється контакт всіх соціальних груп і водночас вона найкраще надається до мовного врегулювання з боку держави. Про це свідчить, зокрема, вдало організований фестиваль "Червона рута", однією з умов якого є виконання пісень українською мовою.

Важливим також є зв'язок масової культури з морально-етичними проблемами. Існує думка, про те, що, якщо масова культура продовжить своє існування в справжньому вигляді, то загальний культурний потенціал цивілізації не тільки не зросте, але може понести і істотних збитків. Її псевдоцінності дуже обтяжливі і навіть руйнівні для особи і суспільства. Тому необхідне ідейне перетворення масової культури через наповнення її більш піднесеними ідеями, естетично довершеними образами. Головну роль в такому перетворенні повинна зіграти світова духовна культура.

Міщенко Н.Д. наголошує на тому, що негативна інтерпретація масової культури не відповідає сучасним соціокультурним процесам. На даному етапі свого розвитку масова культура – це нова всеохоплююча реальність, яка формує сучасну людину, її світогляд. Соціокультурні процеси – це нова пріоритетна причина всеохоплюючого омасовлення. З одного боку, масова культура сприяла підвищенню рівня загальної культури людини, рівня її освіти, але водночас її поширення і розвиток призводить до спрощення духовного світу людини, до панування егоїстичного ставлення до життя, до проявів бездуховності.

М.Підлісний зазначає, що виникненню масової культури сприяло багато факторів: розвиток засобів масової комунікації, становлення індустріально-комерційного типу виробництва та розподілу, яке суттєво вплинуло на формування духовного світу людини і суспільства, демократизація культури, зокрема поширення середнього рівня освіченості мас, зростання часу дозвілля. Таким чином феномен масової культури має цивілізаційний характер і є ознакою глобалізації [4, 70-80].

Ж. Денисюк у дисертаційному дослідженні "Масова культура як чинник трансформування національно-культурної ідентичності в умовах глобалізації" вперше розглядає масову культуру як одного з головних агентів культурної глобалізації, що здійснює вплив на національно-культурну ідентичність. Вона продовжує думку про те, що реклама, як форма масової культури, через міфологічну побудову своїх текстів впливає на формування культурної ідентичності індивідів шляхом споживання символічно наповненої рекламної продукції.

Отже, можна зробити висновок, що аналіз масової культури акцентував у собі як характеристики "низької", примітивної культури, "культури мас", що створює загрозу "високій культурі", так і використання елітами масової культури, що пробуджує "низинні інстинкти" для духовної експлуатації мас, масової стандартизації і знеособлення.

Осмислення поняття масової культури супроводжується різними теоретичними аспектами. Створити цілісне уявлення поняття масова культура, звичайно, можливо, розглядаючи не випадкову для XX–XXI ст. нову культурно-історичну парадигму "масова культура" як ще один елемент простору культури.

У сучасній культурології "масова культура" все більше втрачає свою критичну спрямованість. Сучасні дослідники стверджують, що масова культура міцно закріпилася в суспільстві і чекати її спонтанного зникнення, принаймні, в найближчий історичний період не доводиться. Науковцями підкреслюється функціональна значимість масової культури, що забезпечує соціалізацію величезних мас людей в умовах складного, мінливого середовища сучасного індустріального урбанізованого суспільства, загальність масової культури, тому що вона охоплює широку середню частину суспільства, торкаючись специфічним чином і еліти, і маргінальних верств.

Отже, аналіз наукової літератури дав змогу констатувати наявність значного наукового доробку у вивченні термінологічного апарату масової культури. Феномен масової культури представляє досить складний, багато в чому суперечливий пласт сучасної культури. У цілому погляди на масову культуру як явище можна умовно поділити на дві категорії: негативної оцінки – масова культура формує у своїх споживачів пасивне сприйняття дійсності, та позитивної оцінки – масова культура притягує до себе маси, вона здатна створювати семіотичний простір, дає можливість широкій аудиторії ознайомитись з продуктами традиційної культури.

Масова культура – універсальна культура, призначена або характерна для широких верств населення, космополітична, різновид сучасної культури. Тому сучасна масова культура – це комплексна форма організації і структурування культурного життя суспільства, що створює і культурний продукт, і його споживача.

Щодо способу виробництва та функціонування сучасна масова культура стає продуктом не художньо-естетичної творчості, а технічного виробництва, яке стосується лише сфери знань і технологій, а не душі та людських цінностей. Художньо-естетична сторона масової культури перестає бути її сутнісною характеристикою, вона стає лише додатковою, надаючи їй "товарного вигляду" та забезпечуючи попит на ринку. Фактично масова культура не виконує тих завдань і функцій, які традиційно пов'язані з поняттям культура і гіпертрофує компенсаційно-розважальну та у вужчому значенні соціальну функцію.

Література

1. Гундорова Т.І. Слідами Адорно: масова культура і кіч / Т. І. Гундорова // Критика. – 2005. – Ч.1–2 (87–88). – С. 32–37.
2. Данилюк А.І. Масова культура в контексті демократичних перетворень ХХ століття: дис.. на здобуття наукового ступеня кандидата філософських наук: 09.00.08/А. І. Данилюк. – К., 2000. – 276 с.
3. Застольська В.В. Ілюзорність як форма вияву масової культури України / В.В. Застольська // Людина. Світ. Суспільство (до 175-річчя філософського факультету). Дні науки філософського факультету – 2009: Міжнар. наук. конф. (21-22 квітня 2009 року): матеріали доп. та виступів. – К.: Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет". – 2009. – Ч.ІІ. – С. 18–19.
4. Підлісний М.М. Феномен масової культури // Філософія. Культура. Життя: Міжвузівський збірник наукових праць. – 2010. – № 34. – С. 70–80
5. Свідзинський А. Синергетична концепція культури / А. Свідзинський. – Луцьк : Волинська обласна друкарня, 2009. – 304 с.
6. Стародумов А.А. Потребление как культурно-антропологический феномен / А.А. Стародумов, В.А. Спирин // Вестник Вятского Государственного гуманитарного университета. Серия "Философия и социология; культурология". – 2009. – Вып. 4 (4). – С. 119–126.

References

1. Hundorova T.I. Slidamy Adorno: masova kultura i kich / T. I. Hundorova // Krytyka. – 2005. – Ch.1–2 (87–88). – S. 32–37.
2. Danyliuk A.I. Masova kultura v konteksti demokratychnykh peretvoren KhKh stolittia: dys.. na zdobuttia naukovoho stupenia kandydata filosofskykh nauk: 09.00.08/A. I. Danyliuk. – K., 2000. – 276 s.
3. Zastolska V.V. Iliuzornist yak forma vyjavu masovoi kultury Ukrainy / V.V. Zastolska // Liudyna. Svit. Suspilstvo (do 175-richchia filosofskoho fakultetu). Dni nauky filosofskoho fakultetu – 2009: Mizhnar. nauk. konf. (21-22 kvitnia 2009 roku): materialy dop. ta vystupiv. – K.: Vydavnycho-polihrafichnyi tsentr "Kyivskyi universytet". – 2009. – Ch.II. – S. 18–19.
4. Pidlisnyi M.M. Fenomen masovoi kultury // Filosofii. Kultura. Zhyttia: Mizhvuzivskiy zbirnyk naukovykh prats. – 2010. – № 34. – S. 70–80
5. Svidzynskiy A. Synerhetychna kontseptsiia kultury / A. Svidzynskiy. – Lutsk : Volynska oblasna drukarnia, 2009. – 304 s.
6. Starodumov A.A. Potreblenie kak kul'turno-antropologicheskij fenomen / A.A. Starodumov, V.A. Spirin // Vestnik Vyatskogo Gosudarstvennogo gumanitarnogo universiteta. Seriya "Filosofiya i sotsiologiya; kul'turologiya". – 2009. – Vyp. 4 (4). – S. 119–126.

Власова А. Ю.

Массовая культура: современные аспекты исследования

В статье рассматриваются современные аспекты исследования массовой культуры как украинскими, так и русскими культурологами. Проанализированы различные направления исследования массовой культуры, ключевые вопросы проблемного поля феномена массовой культуры в новой культурной плоскости, в частности в соотношении с фольклором и идентичностью, урбанизацией и массовыми зрелищами, языком, глобализацией и социокультурными процессами. Рассмотрено массовую культуру как противоречивый слой современной культуры и очерчено некоторые перспективы развития данного культурного явления.

Ключевые слова: массовая культура, направления исследования массовой культуры, фольклор, идентичность, урбанизация, глобализация, социокультурный процесс.

Vlasova A.

Mass culture: modern aspects of research

The new socio-economic situation in our society in recent decades is characterized by an active implementation in the public consciousness of popular culture. Today there is foreign and national cultural and philosophical literature a noticeable lack of consensus about the nature of the popular culture that still causes a mismatch positions of contemporary scholars about its conceptual apparatus. Popular culture is a concept that has many scientific and theoretical approaches to their study and determination of its features today. According to the researching the evolution of the term begins on the general concept of the category of "mass" and the theory of "mass society" and the object of the theoretical study of popular culture is in the 30 – 40's of the XX century. The transition to an industrial society is the most active phase of the study of popular culture. According to the phenomenon of mass culture within the humanities and specialized in modern society is ambivalent. The ideological position is considered the concept of mass culture is very subjective and depends on the conventional reference points or topics that are selected by any researcher or public character to justify his relationship to popular culture.

Most Russian culture experts believe that the culture that created the masses is the ground on which later arises and flourishes high art because it reflects the spiritual, emotional and experienced fixed tastes and feelings of the individual states

and their satisfaction or dissatisfaction with the world, focus on achieving harmonious interaction with it, embodies the hopes, desires and ideal representation of the masses. They distinguish the following characteristics of mass culture: the proximity to basic human needs, the growing demand for its products focus on natural, closer to instinctive, primitive sensuality and emotion, always strict subordination of power in society, simplicity in producing a quality product consumption.

Ukrainian and Russian researchers interpret identically that popular culture and folk art is in a provider.

Ukrainian scientist Danilyuk A. explores the concept of popular culture in relation to folklore and proves that it has a number of features. First of all it points to its connection with classical culture, which makes it different from folk; argues that one reason for the spread of mass culture in society is withering away of folklore.

Russian scientist Ivanov G. considers identity and popular culture, such as the impact of the latest features in the formation of identity. He emphasizes that popular culture has both positive and negative effects on human identity.

Polish scientist and science fiction Lam S. argues that popular culture is "the amount of social technologies." Thus we can conclude that mass culture is actually not culture in general and that is the form, which takes cultural development in terms of industrial civilization, in terms of mass industrial society.

Today popular culture represents a higher socio-cultural category, a new form of socialization and inculturation individual guidance in his life and work conditions that are constantly changing, a new system of manipulating his mind, needs, interests, demand, and value orientation and behavior.

At the beginning of the XXI century popular culture is a specific way of the understanding of the reality and adapt to it, describing the specifics of production and distribution of cultural property. Recently popular culture is firmly entrenched in our society and therefore became the object of studying of modern Ukrainian scientists and cultural studies.

Some authors explore key aspects of the problem field of the phenomenon of mass culture in the new plane in domestic scientific thought.

Among them Ukrainian scientists such as: Hundorova T., Zabuzhko O., Svidzinsky A., Vovkun V., Masenko L., Poplavsky M., Sinkevych O. and the work of the young scientists Zastolska V., Danilyuk A., Logvinov V., Pohribna V. etc.

Therefore analyzing the contemporary socio-cultural reality Zastolska V. offers a definition of mass culture as one that is not based on the development and modification of certain provisions relating to the analysis of the state of culture and society in the socio-cultural development and to its theoretical reflection as full of the cultural modernity with the relevant theme.

Professor Svidzinsky A. examines popular culture based on the highly controversial nature of the interaction of culture with the consciousness of the individual.

According to Vovkun V.: "Culture is absorbed into mainstream culture moreover not his cut or not able to recommend or develop a strong centralized state."

Popular culture as a phenomenon has a right to exist, but the problem is that? for example, in Ukraine it is usually not Ukrainian.

Ukrainian scientist Masenko L. analyzes mass culture in the relationship between the concepts and language of popular culture. In her view the language barrier between elite and mass culture slows and complicates the process of establishing a new society for several reasons.

Mishchenko N. emphasizes that the negative interpretation of popular culture does not meet modern social and cultural processes.

Denisyuk Zh. in the thesis of "mass culture as a factor in transforming the national and cultural identity in the context of globalization" was the first who examines popular culture as one of the main agents of cultural globalization which has impact on the national and cultural identity.

Popular culture is an universal crops or characteristic of the general population, cosmopolitan, a variety of contemporary culture. Therefore modern mass culture is a complex form of organization and structuring of the cultural life of the society that creates and cultural product and the consumer.

Key words: mass culture, directions of research of mass culture, folk-lore, identity, urbanization, globalization, socio-culture process.

УДК 008(477)

Вовкун Святослав Васильович
здобувач

ЕВОЛЮЦІЯ ІСТОРИЧНИХ ПОГЛЯДІВ П.О.КУЛІША

У статті проаналізовано листи, щоденник, публіцистичні, літературні та історичні праці П.Куліша, а також слідчі документи, зміст яких свідчить, що ідеологія П. Куліша, а також його погляди на соціально-політичні процеси, історичні події та явища змінювалися впродовж усього життя, еволюціонуючи у бік консервативних традицій.

Ключові слова: світосприйняття, козацька історія України, просвітницька робота, суб'єктивні концепції, козацька романтика, боротьба за українську мову, розвиток української літератури, поширення історичних знань, ідеологічні засади.

Аналіз листів, щоденника, публіцистичних, літературних та історичних праць П.Куліша, а також слідчих документів свідчить, що його ідеологія, погляди на суспільно-політичні процеси, історичні події та явища змінювалися впродовж усього життя, еволюціонуючи, на жаль, у бік консервативних традицій. Загалом у формуванні ідеологічної основи дослідника, історика і письменника можна виокремити три етапи.